

ДОНЕЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА
DONETSK COMPARTMENT of SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY

ДОНЕЦЬКИЙ
ВІСНИК

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ім. ШЕВЧЕНКА

МОВА, ЛІТЕРАТУРА

т. 7

Донецьк
Східний видавничий дім
2005

Засновано в 2001 р.

Д-67 Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. т.7 – Донецьк:
Східний видавничий дім. – 2005. – с. 264

Вісник містить матеріали березневої 2005 року наукової конференції НТШ-Донбас. Доповіді і повідомлення торкаються проблем мовознавства та літератури. Секції конференції працювали у Донецьку, Луганську, Слов'янську, Горлівці та Краснодарі.

Редакційна колегія:

д.т.н., проф. В.Білецький (відповідальний редактор);
д.філол.н., проф. А. Загнітко (головний редактор т.7);
к.м.н., ст.н.сп. Л.Болонова (технічний редактор).

Члени редакційної колегії:

д.філол.н., проф. А. Поповський; д.філол.н., проф. В. Чабаненко;
д.філол.н., проф. В. Каліушенко; д.філол.н., проф. М. Коломієць;
д.філол.н., проф. В.Соболь; д.філол.н., проф. М.Ткачук;
д.філол.н., проф. В. Федоров; д.філол.н., проф. О.Галич;
д.філол.н., проф. Н.Заверталюк.

Донецьке відділення НТШ, 2005

Наукове видання

ДОНЕЦЬКИЙ ВІСНИК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА (т.7)

Набір та комп'ютерна верстка
Коректори

І. Кучук, Г. Педик
Т.Плахтій, А.Никифорова,
Ж. Краснобаєва-Чорна

**ВИДРУКОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ
КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ МДН, м. МАРІУПОЛЬ**

Підп. до друку 10.01.2005. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Суг. Друк різнографний. Ум. друк. арк. 15,3
Обл.-вид. арк. 12,6. Тираж 200 прим. Зам. 1-04.

«Східний видавничий дім»

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовників та розповсюджувачів видавничої продукції № 697 від 30.11.2001 р.

м. Донецьк, 83086, вул. Артема, 45

ЗМІСТ

Анатолій Загнітко ТЕКСТОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ ПРИЙМЕННИКІВ.....	6
Віталій Радчук ПРОТЕЙ ЧИ ЯНУС? (Про різновиди перекладу).....	21
Віра Просалова БІБЛІЙНІ РЕМІНІСЦЕНЦІЇ У ПРОЗІ ЮРІЯ КЛЕНА.....	43
Тетяна Плахтій СПЕЦИФІКА ВИЯВУ АРХЕТИПУ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ТЕКСТІ.....	53
Леся Оліфіренко ДО ПИТАННЯ ПРО ЕВОЛЮЦІЮ ПОГЛЯДІВ НА ЕСТЕТИЧНУ ФУНКЦІЮ МОВИ.....	59
Валентина Соболев ФАНТАСТИЧНІ ПОВІСТІ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА – У ПЕРВІСНІЙ РЕДАКЦІЇ.....	69
Валентина Соболев НОВОЧАСНА СПОВІДЬ ЧИ ТРАДИЦІЙНИЙ ЩОДЕННИК?.....	80
Ілля Данилюк СИНКРЕТИЧНІ ЯВИЩА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	94
Жанна Краснобаєва-Чорна СТРУКТУРА МАКРОКОНЦЕПТУ ЖИТТЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕМЦІ.....	104
Олександр Галич КАРДІОГРАМА СУСПІЛЬНИХ НАСТРОЇВ... (жанрові особливості щоденника Михайла Драй-Хмари).....	114
Ірина Володарська О. КОБИЛЯНСЬКА І Г.МАРКЕС: ДІАЛОГ НА РІВНІ ТЕКСТУ.....	120
Ольга Пуніна	

ЕТИКЕТНІ ФОРМУЛИ ЗВЕРТАННЯ У ЛИСТАХ П.Г. ТИЧИНИ ДО ДРУЖИНИ.....	131
Тетяна Людоровська ДИНАМІКА СІЛЬСЬКОГО ІМЕННИКА (на матеріалі с. Мічуріне Тельманівського р-ну Донецької обл.).....	139
Ольга Карабльова КУЛЬТУРОЛОГІЧНА МОТИВАЦІЯ САМОТНОСТІ У РОМАНІ «ЗЕМЛЕТРУС» СОФІЇ МАЙДАНСЬКОЇ	150
Валерій Романько РАННІЙ ПЕРІОД ТВОРЧОСТІ В.СОСЮРИ (1917-1918pp).....	160
Лариса Тищенко АРХАЇЗМИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ЕЛЕМЕНТИ В ПОБУТОВІЙ ЛЕКСИЦІ ПІВДЕННОСЛОБОЖАНСЬКИХ ГОВІРОК.....	167
Тетяна Марченко РЕЧЕННСВІ КОНСТРУКЦІЇ З ЕЛІМІНОВАНИМИ ПРЕДИКАТАМИ.....	179
Вікторія Ригованова БАГАТОРІВНЕВІСТЬ КОНСТРУКЦІЙ АВТОРИЗАЦІЇ	187
Наталія Лешкова ПРОБЛЕМА ТЕМО-РЕМАТИЧНОГО ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕННЯ: ІСТОРІЯ ПОГЛЯДІВ, ДЕФІНІЦІЇ.....	193
Наталія Сафонова СПЕЦИФІКА ЕКСПЛІКАЦІЇ ТА ІМПЛІКАЦІЇ СУБ'ЄКТИВНО-МОДАЛЬНИХ СМИСЛІВ У РЕПЛІКАХ ДРАМАТИЧНОГО ДИСКУРСУ	203
Ірина Савенко ФУНКЦІЇ ЦИТАТИ ЯК ОДНОГО ІЗ ЗАСОБІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ ТЕКСТУ (на прикладі твору Л.Н. Большакова «Повернення Григорія Вінського»)	214
Олена Лапко ЕМОЦІЙНИЙ СПЕКТР ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ В ІНТИМНІЙ ЛІРИЦІ ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ	225

Тетяна Пінчук КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ МЕМУАРИСТИКИ Б.Д.ГРІНЧЕНКА	236
Вадим Оліфіренко, Світлана Оліфіренко НОВЕ ПРО ПИСЬМЕННИКА КОСТЯ БУРЕВІЯ.....	245

ПОВІДОМЛЕННЯ

Людмила Назарова СТАН ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ НА ДОНЕЧЧИНІ У 2004 РОЦІ.....	251
Світлана Кузнєцова ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	253
Вадим Оліфіренко ПРО ЛІТЕРАТУРНУ ЕКСПЕДИЦІЮ ДО ПІВНІЧНОЇ СЛОБОЖАНЩИНИ	259
Ольга Терещенко ГАРШИН І УКРАЇНА.....	262

Ольга КАРАБЛЬОВА,
кандидат філологічних наук, старший викладач
Слов'янського державного педагогічного університету

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА МОТИВАЦІЯ САМОТНОСТІ У РОМАНІ «ЗЕМЛЕТРУС» СОФІЇ МАЙДАНСЬКОЇ

Творчість Софії Майданської у прозі припадає на кінець ХХ століття й позначена яскравим біографізмом, специфічним емоційним темпоритмом духовного надриву та численними культурологічними ремінісценціями. Вона не поєднує площину інтимного життя з епохальними зрушеннями в долі етносу, подібно до Оксани Забужко, а утворює дві паралельні сюжетні лінії, кожна з яких вартісна в плані шукання істини. Самотність у прозі Софії Майданської (як, власне, і в її поезії) становить естетичну домінанту, але ніколи не досліджувались форми її втілення письменницею, як і взагалі щодо її прози замало існує критичних відгуків, попри явну популярність самих текстів.

У романі «Землетрус» зустрічаємо ще один фемінний варіант концепції тілесності, притлумлення якої становить вагомий семантичний ряд нагнітання відчуття самотності у творі. Отже, тілесність у Майданської реалізується як сексуальність, як замилювання естетично досконалими формами жіночого та чоловічого тіла та як фізіологічний комплекс, функціонально самотійний. Є також аспект соціологізації тілесності, хоча у неї він не зведений до мети тексту, як у Оксани Забужко.

Тілесна самотність особистості в системі колективної соціалістичної тілесності. Роман починається інтригуючою заявою про вульгарність людського споживання та примітивність самої природи людини, коли Софія Майданська іронічно розмірковує над «травленням»: «Мозок надсадно працює над тим, як добути їдло, як винайти найдосконалішу машину, такий собі *repetium mobile* по тотальному, безвідходному знищенню всіх природних багатств. Все тут придатне для споживання, хліб, м'ясо, молоко, ліс, камінь, вода,

вугілля, нафта, газ, уран, метали чорні й кольорові та ще й багато всякої всячини, вже не кажучи про алкоголь, тютюн і наркотики. Уявіть собі тільки – цей «агрегат» працює цілодобово, без вихідних і відпусток, щоб усе те, що за день переїв і перепив, – за ніч перетравити, (та ще й перетравлюючи, зробити щось для продовження роду)...» [3, с.22]. Примушуючи читача від початку замислитись над фізіологічною природою такої субстанції як людський мозок, письменниця тим самим акцентує увагу на біологічному статусі пізнання, на зумовленості працездатності мозку як частини людської фізіологічної системи, яка «пожирає» все корисне, що перетравлене шлунком.

Соціологізація концепції тілесності починається в романі вже з перших сторінок: «Наче підкинута невидимою пружиною котрась із них, схоплюючись, мов сновида, протискується між чужими серцями, печінками, легенями до дверей...» [3, с. 23]. Колективна тілесність тут інтерпретується як наслідок соціалістичної комунікативної надмірності, вчиненої суспільним порядком. Переходячи від колективної стихійної тілесності (тролейбусного типу), письменниця малює тілесність індивідуалізовану, але спотворену колективною формою її існування: «Відчуваю за спиною молодика, який тулиться до мене більш, ніж передбачено тіснявою. Добре, що на наступній вже виходимо. От маніяк – таки лапнув за сідницю...

- Знаєш, Гражино, краще вже йти пішки, ніж так їхати. Після оцих «обіймів» почувашся сучкою, що вивалюлася в падлі.

- Він тебе також..? Тоді – це вже транспортно-груповий секс» [3, с. 23].

Іронічний аналіз колективної соціалістичної тілесності не вичерпується наведеною сценою, він пронизує твір. До цієї концепції спотвореної колективної тілесності додається пародійований культ їжі, властивий українській народній сміховій культурі, але занедбаний у лабіринтах комунікативного надміру масовізму в добу соціалізму: «Виборсуюся з-поміж заставлених пляшками і закусками столів елітарного ресторану. Гульбище геніїв у розпалі. Воно щасливо поринає в алкогольний чад, змішаний з матірною

лайкою, поезією, сигаретним димом та рваними ритмами хирлявого піаніста, що шкварить регтайм» [3, с. 27]. Лайка, яка в системі народної сміхової культури мала функцію оздоровчу, семантику переродження тощо, в оргії соціалістичних митців слова втрачає цей вагомий семантичний компонент. Дедалі більше Майданська нагнітає відчуття викривленості простору й дії, іронічно супроводячи кожен зображуваний епізод. Весь текст складається із фрагментів, що систематизовані за ознакою тематичного ряду. Зараз ми саме й звернулися до аналізу фрагментацій, пов'язаних з втіленням концепції колективної тілесності, яка постає як спотворена природа людини.

Далі письменниця переходить до поперсональної характеристики цього гидотного потоку «колективної тілесності». Пригадаємо хоча б сповідь Верочки та історію поетеси Анастасії. Верочка, сповідуючись героїні щодо свого захоплення Грицем, твердить, що «відкрила йому його власне тіло, до мене він просто... крім робітничо-селянського, «квадратно-гніздового» способу, нічого більше не вмів...» [3, с. 46]. Анастасія ж виявила більшу винахідливість для маскуванню своєї розпусти: «Виганяючи бісів та очищаючи від скверни, встигла облапати всіх наших хлопців, вони вже не знають, куди від неї сховатися... А з нас вона чомусь не збирається виганяти нечисту силу... І які при цьому гвалті серед білого дня, прорікає апостольські істини, і тільки церковнослов'янською та закотивши очі до неба. Мене нудить від цієї обкуреної ладаном мертвятини. А все до банальності просто, все тому, що її чоловік розміняв восьмий десяток... а самій ще й сорока нема... Облудство й фарисейство!» [3, с. 46]. Країна, в якій «немає сексу», постає у формах спотвореної сексуальності, коли кожен реалізує своє лібідо прилюдно, наражаючись на небезпеку морального осуду та політичного цькування, країна, в якій не вироблено форм статевого діалогу внаслідок табуїзованості самої теми інтимного життя, - саме ця країна стає батьківщиною великого кохання героїні, отже, воно від початку приречене на гласність, на доторкання багатьох, на згвалтування. Тіло й Ерос розриваються. Закони

продуктивності економії вносять поправки в світогляд соціологізованої людини, що не знає еротичної тілесності, лише продуктивну тілесність. За словами Ж.Бодрийяра: «Тіло, поміщене під знаком Еросу, є більш розвинутою фазою політичної економії. Зникнення символічного обміну так же радикально, як і відчуження людської праці в класичній системі політичної економії. І якщо Маркс описав ту історичну фазу, де відчуження робочої сили й логіка товарного виробництва обов'язковим наслідком мали уречевлення свідомості людей, то сьогодні можна сказати, що вписування тіла (та взагалі всіх галузей символічного) в логіку знака обов'язково супроводиться уречевленням безсвідомого» [1, с. 223]. Втрата символічного значення тілесності як знецінення вічних вартостей людського життя, як наслідок соціологізації людського буття у формах крайньої колективної комунікативності, де не передбачено інтимність та самотність у плані фізіологічного буття, - все це прочитується в романі «Землетрус» Майданської як трагічна прикмета сьогодення, що вразить майбутнє й спотворить його.

Суцільній колективній тілесності, позбавленій одухотворення й символічного вираження, Софія Майданська протиставляє індивідуальну сексуальну історію й індивідуалізоване у відчуттях та символічних вираженнях тіло, що піднесене на рівень боготворчої сили, де воно, фактично, втрачає тілесність, стає високою поезією людського життя. Адже людський універсум не може жити за законами колективної тілесності, самотність якої нездоланна.

Світу соціологізованої спотвореної тілесності письменниця протиставляє «справжність», не ту, навіяну політичними теоріями істину буття, а ту, яка імпульсивно виходить із самого дна людської душі і становить істину без прикриття, без заявленості в перипетіях соціуму. Тому інтимна сексуальна історія героїні малюється в нетрафаретних барвах, вона нетотожна колективній тілесності, вона випадає з існуючих соціалістичних табу, вона одухотворена: «Пальці рук, що тільки-то тремтіли, наливаючись живою, теплою силою, пробігають по обличчі... по шиї... грудях... я бачу два вируючі

коловороти зіниць... зелений приск і темрява, що розширяється і кличе... росте і кличе... Крок.. іще один – я на краю зіниці... над кручею... Це сльози?.. Ні – дві краплі чистої роси тихо гойдаються на тонкій лоскітливій павутинці, між нашими вустами... гойдаються над прірвою і, одірвавшись від нетривкої павутини подиху, зливаються і падають, і серце зупинилося на мить, і це падіння легке, немов ширяння птиці над пружним і податливим тілом повітряної сфери... Ми, завмираючи від щастя, летимо у прірву... і я не знаю.. там – народження?.. чекає нас народження?» [3, с. 55]. Винятковість та неповторність сексуальної історії кожної людини – це єдине право на оригінальність самовираження, яке вона має, хоча й воно в умовах колективної тілесності є швидше утопією. Героїню поборюють два протилежних відчуття – радості і каяття та приниження. Згвалтування як домінування чоловічої волі - і нова поезія семантично зливаються в романі.

Ця нова поезія сексу – відкрита героїнею – перетворює її свідомість на щось нове, не спізнане ніким до того. В ній підіймаються прадавні архетипи жіночості, неусвідомлено формується новий образ жінки – коханої, матері, дівчинки водночас. Героїня розмірковує: «Скоріше – це почуття матері-годувальниці, яка мусила негайно дати свою грудь помираючій з голоду дитині...» [3, с. 57]. Злиття воедино трьох іпостасей жіночого світовідчуття – коханої, матері та дівчини – є формою відродження Предвічної Жінки, про яку писала Кларисса Пінкола Естес: «В дійсності Предвічна Жінка така безмежна, що в психоїдній безсвідомості – на тому рівні, звідки вона походить, - лишається безіменною. Однак породжуючи всі вагомі відтінки жіночості, тут, на Землі Предвічна Жінка нагороджується багатьма іменами, і це робиться лише для того, щоб охопити мільярди аспектів її природи, щоб утримати її сутність» [5, с. 21]. Відчувши ґрунтовні видозміни в собі, героїня сама намагається їх ідентифікувати і напівіронічно-напівстурбовано апелює до Фрейда, який мовляв, міг би прояснити в ній появу дивного комплексу, який вона вважає подібний до Едіпового, описаного видатним психоаналітиком. Архетип Предвічної Жінки з її піднесено-віталістичним

світосприйняттям у романі протиставлений колективній тілесності, в якій губиться цінність Предвічної Жінки, яка взагалі не знає цінностей, крім глуму над плоттю та вчинення смерті. Концептуально колективна тілесність розвивається до тотального нищення: «...В останніх пристрасних конвульсіях злиття зі смертю, череваті покритки, забивши рот клоччям, щоб не кричати, розроджувалися у виходах і тут же, мов сліпих кошенят, топили осоружних байстрюків у вигрібних ямах, і все це, поступово стискаючи, душили зміїні кільця безконечних, переповнених бранцями, товарняків, щоб виригнути перетравлену в смердючих шлунках безлику людську масу на диких магаданських лишайниках або ж на охайних бюргерських полях...» [2, с.223]. Могутня машина тоталітаризму працює над тим, щоб зробити кожного безликим, щоб позбавити його неповторності, а отже, й цінності, оскільки все неповторне є цінним. Предвічна Жінка покликана розбудити в людині її неповторність, як в жінці, так і в чоловікові, підштовхнути до розвитку цю шойно винайдену чи пробуджену неповторність, отже, за політичною схемою Предвічна Жінка мусить бути винищеною у першу чергу, оскільки вона шкодить тотальній колективній свідомості як специфічній ідеології маси. Світлий образ Предвічної жінки утримує героя від зневіри й прийняття тоталітаризму у душу: «Балансуючи між двома кінцями – смертю плоті і смертю духу, йому все ж і досі вдавалося нести в устах оте крихке стебло із розквітлою чашею косатня, по вінця наповненою запахом її тонкої, прохолодної шкіри, запахом смутним і тривожним, що завжди допомагав утримати рівновагу і не зірватися з цієї, напнутою над клоакою Содому, підступно хитливої ливни, і тому він не вбив і не вкрав, і не свідчив ложно, і не був на чужому ложі, і не жадав жони ближнього.. і не жадав жони... крім Неї, нікого ніколи не жадав...» [2, с.223]. Незрима війна між людяністю й агресією передається Софією Майданською в зримих жіночих образах.

Цей дивний комплекс, що раптово прокинувся у Анні, є Предвічною Жінкою, спотворена природа якої в системі колективної тілесності мовчала до принагідного часу, і ось він

настав – прийшла любов. Змалювання воскресаючої жіночої природи у Майданської подібне до релігійного агону творіння, воно передається поетикою прометеїзму через коди альтруїзму й агону та самоаналізу у фрейдівському дусі: «...Він так тремтів... так тремтів... ну що за нав'язлива ідея... кожен чоловік по-своєму... це чисто фізіологічне... так виявляється його лібідо... не мала баба клопоту – купила поросля...» [3, с. 60]. Анна просить коханого приховувати їхні взаємини, в романі особливо не обґрунтовано потребу такого приховування, адже Верочка не приховує стосунки з Грицем, який також одружений. Ця семантика таємниці повсякчас супроводить героїню. У романі проступає семантика *самотності Предвічної Жінки*. Образ Предвічної Жінки вимальовується письменницею у традиціях вітчизняної агіографічної прози, адже Анна, героїня, має унікальну портретну характеристику, в якій її тіло зображене сяючим, як його побачив один із персонажів. Крім того, семантика всепоглинаючої сили її звабності продовжується в опосередкованому зображенні сприйняття образу Анни іншими чоловічими персонажами, які виявляються всі закоханими в неї у більшій чи меншій мірі.

Одним із варіантів індивідуалізації сексуальної історії Анни є семантичне накладання «секс» та «хліб». Даніель для героїні – ідеальний чоловік. Його любов така ж справжня, як хліб. Навколо цієї справжності й зводиться таємниця, іронічний загальний тон оповіді зникає в сценах еротичного змісту: «..Вуста пробігають по його грудях, по видолінці живота, встигаючи на ходу пригубитися до маленької польової кринички пупка, по крем'янистих схилах його стегон...

...Моє тіло прислухається, бо голова Даніеля припала до лона і завмерла на купинці лобка.

- Це таїна, це святая святих, це храм життя... Хочу, щоб ти зачала від мене, щоб отут, під оцим золотим куполом, тріпотіла наша з тобою душа...» [3, с. 67]. Анні постійно вчувається «хліб», коли Даніель промовляє «кох-х-хана», поступово цей образ стає наскрізним, акумулюючи семантику справжності. Здається, самотність навіки подолана, але в лабіринтах

свідомості вже снує думка про конечність щастя. *Любов як форма подолання самотності виявляється нетривалою.*

Героїня шукає тривкості, хоче забезпечити своє почуття, звертається до молитви. Спочатку вона просить помолитися за неї, потім сама створює молитву до Бога: «Господи, дай мені сили не йти проти волі Твоєї, дай чинити лише те, що тобою накреслене, дай не противитися долі, Яку Ти один визначаєш, дай, покладаючись на Мудрість Твою, не шкодувати за тим, чого Ти позбавляєш мене, за тим, що всесильною праведною рукою забираєш у мене. Бо Ти один знаєш, у чому щастя моє, і якщо воно буде нестерпною мукою, за неї дякуватиму Тобі, як за найбільшу благодать. Прийми, Господи, зарок мій, що даю перед найяснішим, всевидячим Оком Твоїм, і допоможи мені додержати дане слово. Дай життя і щастя жоні його і дітям його, дай їм здоров'я. І якщо Ти тільки уборошиш їх від Твоєї тяжкої кари, Господи, присягаю перед образом Твоїм потоптати гріховні свої поривання до нього і не переступити більше порога, заказаного Тобою... і не переступити більше порога... і не переступити...»(3,с.94) Ця молитва водночас є епітимією. Від часу виголошення цієї молитви героїня не живе, а спокутує гріх. Визнання гріха, його спокутування робить її винятковою, вирізняє її з потоку людей. Утаємничений від людей гріх, але визнаний перед Богом, Анна й спокутує таємно від людей. Свій хрест несе вона терпляче, але водночас все більшою стає прірва між нею і середовищем, самотність її стає невідворотною.

Саме на цьому етапі розгортання текстових структур виринає ремінісценція Ісуса Христа. Адже любов до Данієля стала для героїні індивідуальною Голгофою. Взагалі, Софія Майданська надто схильна до ремінісцентного ускладнення тексту, але у даному випадку, ремінісценції стають кодом душі Предвічної Жінки, вони єдині можуть ідентифікувати її винятковість, її душу. В аспекті розгортання кодів Ісуса Христа письменниця прагне підняти проблему справжності в цивілізаційних умовах офіційної людяності. «Якщо немає плащаниці – не може бути і Христа» [3, с. 99]. Ця матеріалістична теза спрацьовує не лише супроти вічного

образу Христа, але й супроти такого ж вічного образу Предвічної Жінки, якою відчувається героїня після того, як Даніель розбудив її. Отже, недоказовість істинності та превелебна самотність істини – то є основа людського життя, яка відкривається героїні в тяжких духовних тортурах спокутування грішної любові. Граючи тезами соціалістичного атеїстичного світогляду, письменниця спростовує кожен, пропускаючи їх через духовний світ Анни. Занедбана Предвічна Жінка в ній, ледве прокинувшись, мусить ховатися, мусить стати невидимою для оточення, саме внаслідок її справжності, її вічності.

«Удари вселенського чоловічого начала» [3, с. 103] принижують в ній людину й жінку, позбавляють комунікативної насолоди, позбавляють щастя, роблять самотньою. Вона не просто спокутує недозволену любов, вона повертається до давнього ритуалу «пожирання гріха», Анна, як Предвічна Жінка, як втілення справжності, приходять до суто містичного переборення власної плоти. За словами Естес: «В давнину існували душі, які називалися пожирачами гріха. Їх уособлювали душі, птахи або звірі, а іноді й люди, які, подібно до козла відпущення, брали на себе гріхи, тобто психічні покидьки суспільства, щоб забезпечити людям очищення та вивільнення від скверни важкого або неправильно прожитого життя» [5, с. 69]. У цьому контексті виринає в романі чорнобильська трагедія, землетрус у Вірменії тощо. Занедбана істина не прощає забуття, світ без неї руйнується: «...коли ти повернешся до краю, що дав тобі Господь Бог твій, і глянеш – то побачиш небо твоє, що стало міддю, і землю, що стала залізом. Іржава курява падатиме замість дощу, і ти не зможеш відчинити засипаної нею брами дому Господнього, ані батьківського дому, лише зазиратимеш з-за паркану, порослого чортополохом...» [3, с. 105]. Поруйнований світ – то виплід маскулітної доби. Тисячі пригнічених Первісних Жінок спокутують у ньому своє життя за всіх, хто на це не ладен.

Спотворений світ псевдо-істин відкидається героїнею, шойно для неї відкривається істина справжня.

Частота біблійних ремінісценцій зростає у творі по мірі спокутування героїнею свого гріха. Давши Богові слово забути Даніеля, Анна робить все для того, щоб їхні інтимні взаємини вже ніколи не відродились. Слово дотримує. Але при цьому виростає химера її самотності, хоч як вона не намагається оточити себе справами, підвищити зайнятість та попит на себе як інтелектуальну силу суспільства. Здається, ця самотність – назавжди.

Свята самотність як концептуальне культурологічне утворення виникає в романі в другій його половині, коли щастя вже неможливе, бо Анна уклала завіт з Богом. Вибудовуючи концептуально святу самотність, Софія Майданська вдається до аналогій. Зокрема, Анна уподібнюється до Арарату, що «святу свою самотність він віддає малому народові, хоч і не знає, що очі того народу, як прочани, день і ніч тягнуться до його вершини...» Хіба в кожному з нас не бринить мрія про таку самотність?» [4, с. 37].

Отже, Анна приречена на довічну самотність. Історія жіночої самотності – так можна визначити проблемний рівень роману «Землетрус», адже землетрус відбувається і в її душі, коли героїня за короткий час проходить шлях від відродження у статусі Предвічної Жінки, Великої Матері – і до повного її фемінного знищення, до втрати набутої любові, до смерті коханого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодрийяр Жан. Тело, или Кладбище знаков // Символический обмен и смерть. – М.: «Добросвет», 2000. – С.191-228.
2. Майданська Софія. Діти Ніоби. – К.: «Родовід», 1990. – 214с.
3. Майданська Софія. Землетрус // Березіль. – 1994. – № 1-2. – С.21-125.
4. Майданська Софія. Землетрус // Березіль. – 1994. – №3-6. – С.27-85.
5. Эстес Кларисса Пинкола. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и легендах. – К.: «София», 2002. – 459 с.